
ЕКОНОМІКА

ОТРИМАНО:

10 Серпня 2022

ПРИЙНЯТО:

10 Вересня 2022

ВИПУСК:

20 Жовтня 2022

УДК 338.43:336.4(477)

DOI 10.26661/2522-1566/2022-3/21-01

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВИНАРСТВА В УКРАЇНІ

Гуржій Наталя Миколаївна*

*Доктор економічних наук, професор
Запорізький національний університет,
Україна*

ORCID ID:0000-0002-4995-9548

Решетов Сергій Олександрович*

*Львів,
Україна*

ORCID ID:0000-0001-5264-1748

Лишнікова Анастасія Сергіївна

*студентка факультету менеджменту
Запорізький національний університет,
Україна*

ORCID ID: 0000-0003-3357-1902

**Email автора для листування: madlen2020@ukr.net*

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена розкриттю теми свинарства в Україні, імпорту та експорту продукції, представлені різні статистичні дані щодо продукції країн, з якими співпрацює Україна. Розгорнуто тему розвитку потенціалу свинарства загалом. Розкрита тема АЧС та її наслідків. Надано коментарі різних аналітиків. Представлено графіки, діаграми та таблиці щодо експорту та імпорту свинини, є уточнення щодо конкретних країн-співробітників. Надано інформацію щодо раціонального інвестування в свинарство, його перспективи; цифри, які прогнозують інвестиційний стан.

Ключові слова: свинарство, імпорт, експорт, торгівля, аналітика, статистика, прогнозування.

JEL класифікатор: A10, R11, R20.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Через відсутність актуальної інформації про становище свинарства, експорт та імпорт свинини, потенціал свинарства в Україні, інвестиції у цій сфері, прогнозування та механізм діяльності, можна позбутися великих коштів та можливостей, пов'язаних з цією сферою, а це напряду має вплив на певний сегмент економіки країни.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Під час пошуку даних щодо стану свинарства та статистики, стало відомо, що інформація доступна в наукових журналах, також багато даних представляється в Асоціації «Свинарі України». Вони приділяють увагу новинам в цій галузі, є також інформація про події у сфері, але давніші.

Незважаючи на багатоаспектний діапазон досліджень галузі свинарства, залишається недостатньо дослідженою тема прогнозування, більш глибокого аналізу цифр, опрацювання системного погляду на проблему ефективності галузі свинарства.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ ТА ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даної роботи є дослідження імпорту та експорту свинини, представлення різних статистичних даних щодо продукції країн, з якими співпрацює Україна, розгорнути тему потенціалу свинарства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Експортний потенціал свинарства. Цьогоріч складна ситуація на внутрішньому ринку свинини змусила багатьох виробників краще й пильніше слідкувати за експортними здобутками та імпортною активністю інших країн світу. Через те, що Україна має статус АЧСпозитивної країни, вона ізольована від інших. Це не дозволяє повноцінно долучитися до глобального ринку свинини. Але ж навіть у цих умовах зовнішні поставки не тільки не зупинилися, а й демонструють позитивний рух.

За результатами досліджень Асоціації «Свинарі України» можна зробити висновок, що в Україні зберігається висока активність зовнішніх поставок. Вони перевищили показник за минулий рік на 12% лише за 9 місяців, й це навіть через обмеженість вибору напрямків збуту для вітчизняних експортерів. Для них важливий не лише розвиток торгівлі з дефіцитними ринками, але ж і співробітництво з країнами-сусідами. Експортні напрямки, які більше всього потребують, у січні-вересні це морожена свиняча грудинка (41,3%), морожені свинячі лопатки та їх відруби (19%) та інша необвалена морожена свинина (18,9%).

На думку фахівців лише від бізнесу має надходити та чи інша ініціатива виходу на ринок. Виробники відправляють лист-запит до Держпродспоживслужби, тим самим прохаючи відкрити доступу до бажаного ринку. Та було б добре, якби відповідний намір був від декількох підприємств, які бажають зробити разові поставки. Ідеально, якщо б спочатку було досліджено ринок, після чого окреслені перспективи й можливості на ньому. Після цього буде отримано запит від галузевого об'єднання. Слід зазначити, що для відкриття ринку потребується час та державні кошти.

Україна може дати позитивні показники, адже до 1 липня поголів'я свиней на промислових фермах стало на 0,7% більшим, іншими словами це 6,1 млн голів (особливо у Київській та Львівській областях). Але їхня кількість у домашніх господарствах та кількість інших тварин у сільськогосподарській галузі стала меншою на 7,3%. [1]

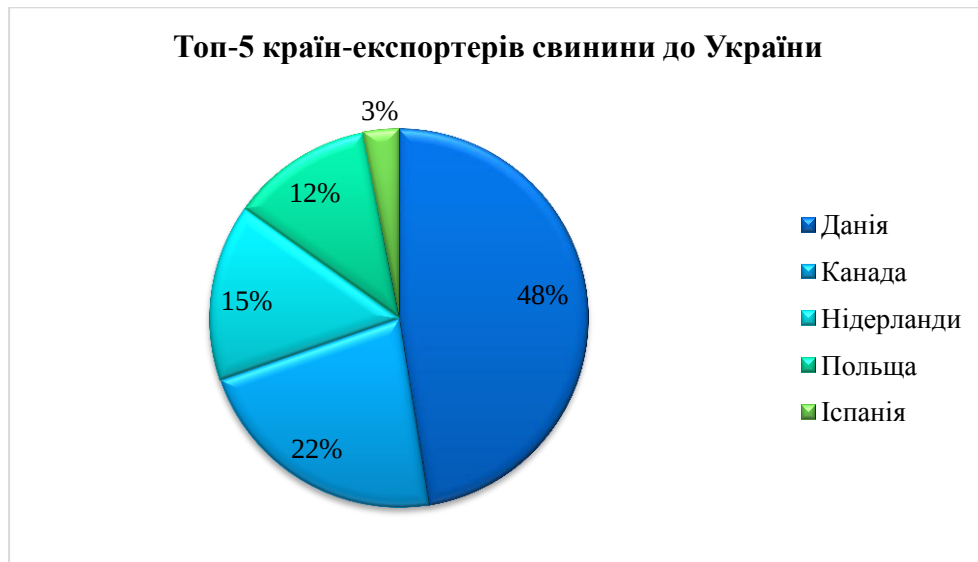

Рис. 1 Топ-5 країн-експортерів свинини до України

Джерело: складено на основі [4].

Україна продовжує імпортувати свинину з інших країн (рис. 1). В країні почали нарощувати імпорт свинини з початку карантину у березні 2020 року, і ця тенденція посилюється. За підсумками січня-2021 року імпорт свинини досяг 1,6 тис. тонн. Це на 64% більше, ніж за аналогічний місяць минулого року. (статистика на лютий 2021 р.) [4]

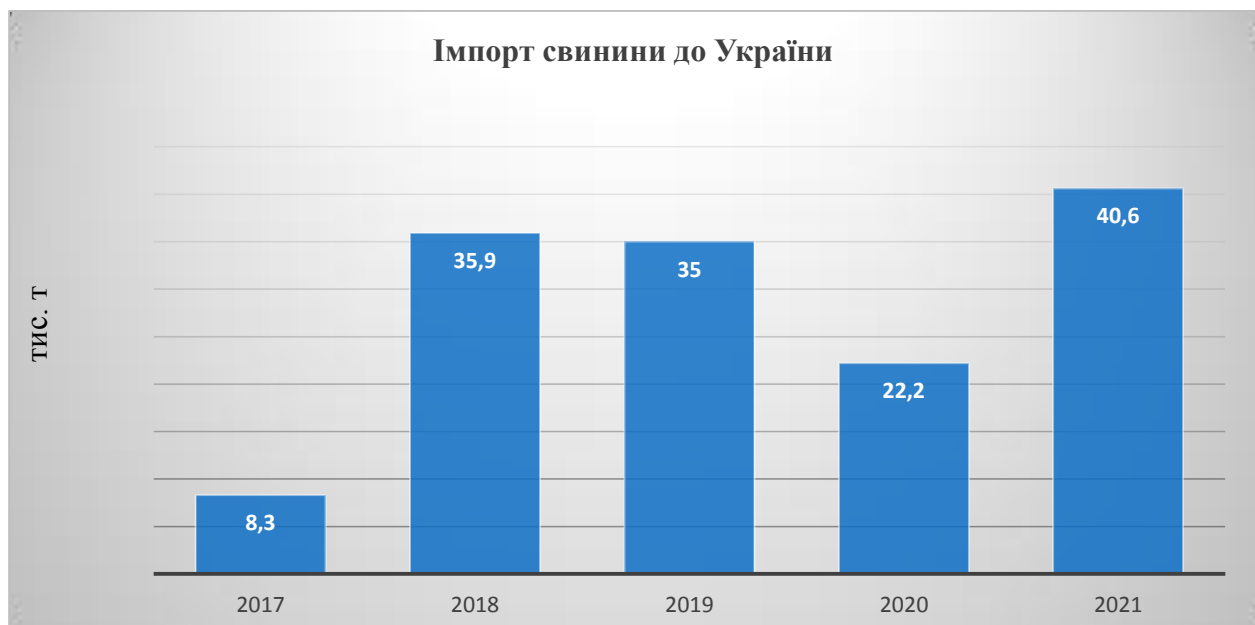

Рис.2 Імпорт свинини до України

Джерело: складено на основі [5].

В порівнянні з 2017 роком, бачимо збільшення імпорту свинини у 2018. За цей рік показником є 36 тис т. Це більше обсягу м'яса у 2017 році в 4 рази (рис.2). У 2019 показник залишився майже таким, незначно зменшився. За 2020 спостерігаємо значне зменшення імпорту свинини до України. У 2021 році імпорт у грошовому еквіваленті зріс на 36 % проти 2020 року, це 45 %, якщо враховувати обсяг. [5]

На збільшення імпорту, на думку аналітиків, могли вплинути такі фактори:

- Через вибух АЧС імпортер-лідер світу Китай заклав кордони для експорту м'яса, що привозили з Німеччини.
- Ціни на свинину в ЄС залишаються нижчими, ніж в Україні.
- В Україні зростає собівартість виробництва свинини. [2]

Таблиця 1

Експорт та імпорт свинини із зазначенням основних країн – контрагентів (тисяч доларів США) за період з 01.01.2021 р. по 31.10.2021 р.

Імпорт				Експорт			
Держава	Вартість	Питома вага	Звітний місяць	Держава	Вартість	Питома вага	Звітний місяць
Данія	28775	48,86%	5175	ОАЕ	3484	54,66%	313
Польща	10926	18,55%	1136	Гонконг	1214	19,05%	0
Нідерланди	8471	14,38%	1895	Грузія	499	7,83%	5
Інше	10723	18,21%	2318	Інше	1177	18,47%	116
Всього	58895		10524		6374		434

Джерело: складено на основі [7].

За даними таблиці 1 можемо сказати, що найбільше до України імпортується свинина з Данії. Взагалі вона є одним з головних імпортерів світу. А найбільше всього експорту здійснюється до ОАЕ, адже країна не пристосована до розвитку свиноводства.

Імпорт свинини в листопаді 2021 скоротився на 23%. Упродовж листопада Україна імпортувала 4,7 тис. т свіжого, охолодженого та мороженого м'яса свиней. Це на 23% чи 1,4 тис. т менше ніж завезли за попередній місяць.

Показник імпорту м'яса став нижче через активність на внутрішньому ринку та слабку динаміку у країнах ЄС. В середині листопада трапився ціновий мінімум другого півріччя 2021-го через спад цін на ринку живця. Але ж навпаки у другій половині місяця процеси почали відновлюватися, хоча й не в повній мірі, але наздогнали втрачені жовтневі позиції. Тому середня ціна у листопаді була на 6,7% нижчою за жовтневий показник. Також з кінця жовтня ціни на свинину в країнах ЄС незначно, але були мінливими, у відповідь на збалансованішу ринкову ситуацію, тож зміна середньомісячної позначки не перевищила й пари відсотків. Ця ситуація трохи погіршила економічну привабливість з приводу імпорту свинини.

Не дивлячись на зменшення показнику імпортного потоку у кінці осені, об'єм зовнішніх поставок став вище й за липень-листопад складає 24 тис. т, що перевищує річний показник в 2019-му. Але ж, через готовність внутрішнього ринку прийняти більші обсяги вітчизняної і імпортованої свинини, істотні резерви збільшать його ємності за сприятливих обставин [3].

Відстежити помісячну динаміку імпорту свіжого, охолодженого та мороженого м'яса свиней можемо на графіку.

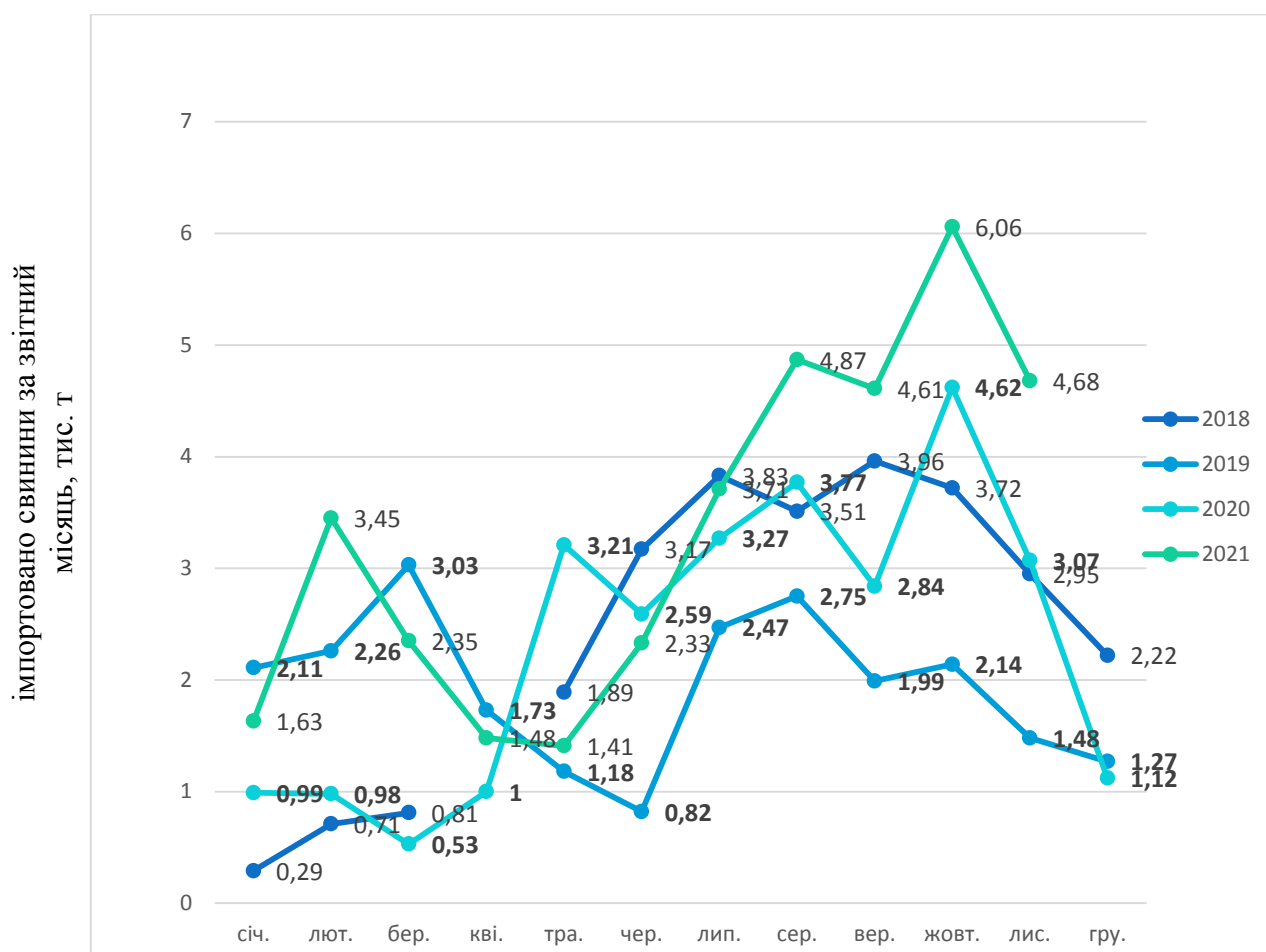

Рис. 3 Помісячна динаміка імпорту свинини, 2018-2021 р.р.

Джерело: складено на основі [2].

У 2021 році приріст поголів'я склав 10 %. Тож робимо висновок, що когорта свинарів звужується, але ті, хто в ній залишаються, продовжують розвиток. Понад 45% збільшили об'єм реалізації живця.

Таким чином, сумарне поголів'я свиноматок станом на початок минулого року складало 174 тис. голів проти 161 тис. голів рік тому, загальне поголів'я сягнуло 2,17 млн голів (+0,2 млн голів). А сукупна реалізація живця на забій за підсумками становила 380 тис. т. Це відповідає 73% промислової пропозиції свинини в країні.

Рейтинг сформували певні традиційні його учасники: понад три чверті підприємств, брали участь в опитуванні й минулого року. Проте є підприємства, що повернулися після паузи — ТОВ „Агро-Овен“ та ТзОВ „Віра-1“.

Слід додати, що частина виробників поки не готові відкрито заявити про свої здобутки. Однак, загальні висновки про розвиток свинарства у країні все ж таки можна зробити, шляхом відстеження змін.

Україна обмежила привіз м'яса з Німеччини. Вона запровадила обмеження на ввезення з Німеччини сприйнятливих до африканської чуми свиней тварин, генетичного матеріалу і продуктів з них. Перший випадок АЧС серед диких свиней був зареєстровано у 2020 році на території німецької федеральної землі Бранденбург. [4]

Щоб запобігти занесенню на територію країни хвороби, імпорту «небезпечних» тварин та продуктів з них з Німеччини було припинено - за винятком ті продукти, що пройшли необхідну обробку як затверджують вимоги українського законодавства. Це рішення було прийняте з посиланням на Кодекс здоров'я наземних тварин Всесвітньої організації охорони

здоров'я тварин (ОІЕ) та законодавства України. Справа йде про те, що підприємства і господарства, які планують імпортувати з Німеччини живих свиней і продукцію з них, мають врахувати цю інформацію. Африканська чума свиней майже завжди закінчується смертельним результатом для свиней. Від неї немає вакцини або ліків.

Експерти говорять, що у 2022-2023 роках ціни на зернові знизяться до € 150 за тонну. Саме зараз кращий час для інвестування в тваринництво, а саме для України річ йде про свинарство. Але цей факт ще не є прийнятим до уваги широкого кола.

Світова торгівля свининою складає 11 млн тон в рік, з них частка ЄС 45% – 4,9 млн тон. В світі споживання свиноного м'яса тільки збільшується і за даними статистики через 8 років стане більшим на 16,5 млн тон. Тим часом в ЄС концентрація свинокомплексів досягла критичної межі. Маленька за територією Бельгія утримує 6 млн свиней, Нідерланди на своїй території - 12 млн свиней, так само Данія [5].

Асоціація "М'ясної галузі" реалізує 5 річну програму розвитку двох галузей – м'ясної та свинарства – Нове свинарство 2025: збільшення річного виробництва свинини з 0,6 млн тонн до 3 млн тонн.

У реалізацію залучений бізнес і наукові установи України і інших країн. Для України це понад 100 тис нових робочих місць, особливо в сільській місцевості. Також для населення м'ясо стане більш доступним за ціною.

Через те, що в країнах ЄС багато свинокомплексів, у них є проблеми з екологією. Тому є високі ризики стрімкого поширення захворювань свиней. Основні причини зменшення виробництва свинини у деяких країнах до рівня самозабезпечення це подорожчання кормів та дефіцит робочої сили, тому уряди цих країн виділяють сотні мільйонів євро на закриття свинокомплексів.

В Україні ж навпаки рекордні врожаї зернових і його половина експортується замість створення доданої вартості. Також дешеві харчові відходи, що підходять для годівлі свиней. Їх об'єми будуть лише рости [5].

Ціни на свинину в світі з 2 кварталу 2022 року, ймовірно, зростуть на 50-100%, відповідно, рентабельність свинарства виросте до 100-200%. Добре, що є запит на розвиток регіонів в Україні та немає проблем з робочою силою у сільській місцевості [6].

Станом на лютий-березень 2022 року ціни на свиней збереглися в межах регіональних діапазонів минулих місяців. Але укріпилася велика частка виробників, додавши 0,5 – 1,5 грн/кг. Після цього збільшився й попит.

В квітні підтвердилася активізація торгівлі. Адже люди почали повертатися до нещодавно звільнених територій Центральної України й крім того готуватися до Великодня. Це дає поштовх до подальшого споживання м'яса, та врівноважує попит та пропозицію товару. Щодо підготовки до Великодня, то пожвавлення оцінили в +10-30% від середньої реалізації за минулі тижні [7].

Більшість свіногосподарств з відносно безпечних регіонів продовжують роботу у штатному режимі в умовах військового часу. Вони не змінюють темп виробництва та не зменшують кількість тварин. Окремі підприємства навіть виходять на заплановані 100%-ві виробничі потужності. Платять податки, забезпечують країну свининою та підтримують бойовий дух [7].

Наразі виробники свинини стверджують, що реалізація свиней після Великодня протікає планово. Попит не зменшується. Й до того ж цей період наближається до «шашличного сезону», тому ціни на внутрішньому ринку будуть незмінними [7].

Окреслюючи перспективи України на світовому ринку, варто відзначити, що вона може вирватися в лідери й стрімко увійти у глобальний ринок м'яса, враховуючи той факт, що країни ЄС переходять до самозабезпечення, зменшують експорт, а ціни на свинину виростуть. До того ж, українські підприємства створюють в Україні додану вартість та експортують м'ясо і м'ясні вироби. Потрібно визнати, що в Україні мало індустрій, які створюють додану вартість з сировини отриманої на землі. Але серед успішних галузей є

птахівництво, олійно-жирова галузь та виробництво томатної пасты. Всі три індустрії, крім внутрішнього ринку орієнтовані на експорт. В глобальній конкуренції у свинарства і м'ясної галузі України поки є шанси виграти.

Процес відкриття бізнесу у свинарстві "з нуля" дає змогу користатися усіма інноваціями, які доступні в Україні: від проектування і планування, будівництва до закупки інноваційної генетики свиней, годівлі, менеджменту і контролю.

Якщо правильно інвестувати у свинарство, то цей бізнес відкриває великі переваги в отриманні найнижчої собівартості вирощування свиней у світі та практично гарантовану рентабельність інвестицій від 100% в рік. Навіть з поточними цінами на корми свинарство працює з рентабельністю в рік понад 50% при собівартості свиней 35 грн/кг і ринковій ціні на свиней 45 грн/кг з двома оборотами коштів за рік. Й коли у свинарстві число інвесторів виросте, ця перевага не стане меншою, через те, що споживання м'яса буде й далі зростати.

ВИСНОВКИ

Україна має матеріально-технічні підстави для розвитку свинарства та дотримання достатнього високого рівня цієї галузі в країні, навіть під час воєнного стану. Можливо навіть розробити програму більш прибуткової діяльності цієї сфери. Доцільно залучити іноземні інвестиції для організації функціонування. Вважаємо, що треба розробити програму, метою якої буде доступність свинини для всіх верств населення України в торговельній мережі. Безперечно, необхідно змінити й вектор торговельної міжнародної діяльності — скоротити експорт зерна та збільшити експорт свинини. Також визначити таку експортну нішу, яка забезпечить ефективнішу діяльність свинарських господарств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Поголів'я свиней в Україні скорочується. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/pogoliva-svinej-v-ukraini-skorocuetsa> (дата звернення: 15.07.2022).
- Лукманн О.Ю. Тенденции развития свиноводческого сектора Евросоюза. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tendentsii-razvitiya-svinovodcheskogo-sektora-evrosoyuza/viewer> (дата звернення: 15.07.2022).
- Шнипп Ф. Исползовать корма более выгодно. URL: <https://soft-agro.com/ru/svini/ispolzovat-korma-bolee-vygodno.html> (дата звернення: 10.07.2022).
- Назвали топ країн, з яких Україна імпортує свинину. URL: <https://landlord.ua/news/nazvaly-top-krain-z-iakykh-ukraina-importuie-svynynu/> (дата звернення: 10.07.2022).
- Український клуб агарного бізнесу. Тваринництво. URL: https://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/agrarni_rinki/myaso (дата звернення: 10.07.2022).
- Бабенко М. Чому у найближчій перспективі в Україні буде вигідно інвестувати у тваринництво? Портал: Економічна правда URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2021/11/4/679429/> (дата звернення: 12.07.2022).
- Асоціація «Свинарі України». URL: <http://asu.pigua.info/uk/about/>. (дата звернення: 12.07.2022).

REFERENCES

The number of pigs in Ukraine is decreasing. Available at: <https://agravery.com/uk/posts/show/pogoliva-svinej-v-ukraini-skorocuetsa> (accessed 15 July 2022).

Hurzhii, N., Reshetov, S. and Lyshnikova, A.(2022), "Current station and trends in the development of pig breeding in Ukraine", *Management and entrepreneurship: trends of development*, 3(21), pp.8-15. Available at: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2022-3/21-01>

Lukmann O.Yu. Tendencies of development of the pig sector of the European Union. Available at: URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tendentsii-razvitiya-svinovodcheskogo-sektora-evrosoyuza/viewer> (accessed 15 July 2022).

Shnipp F. Use feed more profitably. Available at: <https://soft-agro.com/ru/svini/ispolzovat-korma-bolee-vygodno.html> (accessed 10 July 2022).

They named the top countries from which Ukraine imports pork. Available at: <https://landlord.ua/news/nazvaly-top-krain-z-iakykh-ukraina-importuie-svynynu/> (accessed 10 July 2022).

Ukrainian club of agrarian business. Animal husbandry. Available at: https://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/agrarni_rinki/myaso (accessed 10 July 2022).

Babenko M. Why will it be profitable to invest in livestock breeding in Ukraine in the near future? Portal: Economic truth. Available at: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2021/11/4/679429/> (accessed 10 July 2022).

"Swine Farmers of Ukraine" Association. Available at: <http://asu.pigua.info/uk/about/>. (accessed 10 July 2022).

CURRENT STATION AND TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF PIG BREEDING IN UKRAINE

Hurzhii Nataliia

*Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Reshetov Serhii

*Lviv,
Ukraine*

Anastasiia Lyshnikova

*Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

The article is devoted to the disclosure of the topic of pig farming in Ukraine, import and export of products, various statistical data on the products of countries with which Ukraine cooperates are presented. The topic of developing the potential of pig farming in general was developed. The topic of ASF and its consequences is revealed. Comments from various analysts are provided. Graphs, charts and tables are presented on the export and import of pork, there are clarifications on specific cooperating countries. Information is provided regarding rational investment in pig farming, its prospects; numbers that predict investment status.

Ukraine has the material and technical grounds for the development of pig farming and maintaining a sufficiently high level of this industry in the country, even during martial law. It is even possible to develop a program of more profitable activities in this area. It is advisable to attract foreign investments for the organization of operation. We believe that it is necessary to develop a program, the goal of which will be the availability of pork for all segments of the population of Ukraine in the trade network. Undoubtedly, it is necessary to change the vector of international trade activity — to reduce the export of grain and increase the export of pork. Also, identify such an export niche that will ensure more efficient activity of pig farms.

Keywords: pig breeding, import, export, trade, analytics, statistics, forecasting.